

POSUDEK VEDOUČÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Analýza lokalizačních strategií vybraných maloobchodních řetězců v Praze

Autor práce: Petr Bartošek

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Petr Bartošek v úvodu práce definuje oblast svého zájmu, kterou je maloobchod v Praze, specificky pak lokalizační strategie maloobchodních řetězců a to s důrazem na proměny prostorového rozmístění, vztah k veřejné hromadné dopravě a k rozmístění obyvatelstva. Zároveň nastiňuje relevanci takto zaměřené práce zasahující zájem od maloobchodních firem po správu města. Cíl práce a výzkumné otázky jsou definovány po obecném zarámování a teoretické konceptualizaci. Cílem je „analýza prostorového uspořádání a lokalizačních strategií vybraných maloobchodních řetězců v Praze s přihlédnutím k dostupnosti těchto prodejen obyvatelstvem, a to hromadnou dopravou a pěšky“. Tři výzkumné otázky reflektují tři části stanoveného cíle. U výzkumného cíle i otázek postrádám jejich zdůvodnění jak ve smyslu společenské relevance tak teoretických otázek výzkumu maloobchodu a lokalizačních strategií firem, které by vytvářelo propojení mezi obecným a teoretickým zarámováním práce, stanovením cílů a otázek a specifikací metod a technik k jejich zodpovězení.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Těžiště práce s literaturou je v kapitolách věnovaných obecným a teoretickým východiskům práce. Obecná východiska spočívají v přehledu vývoje maloobchodu v Česku s důrazem na proměny po roce 1989 a diskusi aktuálnímu stavu s důrazem na specifika Prahy. V této části nicméně postrádám diskusi toho, co ze zjištění práce rešeršní povahy je důležité pro využití ve vlastní analýze lokalizačních strategií. Teoretická východiska se vedle základních pojmů v oblasti (geografie) maloobchodu věnují především lokalizačním teoriím a modelům a vybraným příkladům analýz maloobchodu. V teoretické části postrádám širší koncepční diskusi lokalizačních strategií. V práci dominuje pohled zaměřený na výsledné prostorové vzorce a jejich mapování, popř. modelování. Na základě těchto výsledných vzorců je pak usuzováno na lokalizační strategie a to zejména s ohledem na vliv vzdálenosti a umístění konkurence. Práce opomíjí studium zaměřené na zkoumání motivů, taktik a praktik maloobchodních firem, které se někdy i dynamicky mohou měnit v čase, a kde výsledná rozhodnutí o lokalizaci maloobchodní jednotky vyplývají z reflexe nejen jednání dalších maloobchodních aktérů, jednání a preferencí zákazníků, ale také regulačních mechanismů územního rozvoje a politik a plánovacích nástrojů veřejné správy. Důraz na neoklasické pojetí a absenci institucionálních, politickoeconomických a post-strukturalistických koncepcí považuji za největší slabinu koncepční části práce. Na (lokalizační) jednání firem je usuzováno z výsledného prostorového vzorce bez ambice zkoumat jejich rozhodovací mechanismy, například na základě rozhovorů. Cíl práce stanovený jako „analýza prostorového uspořádání a lokalizačních strategií“ přitom evokuje propojení strukturální a behaviorální roviny výzkumu.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Metodická část nejdříve definuje tři výzkumné otázky (prostorový vzorec maloobchodních řetězců, lokalizace vzhledem k zastávkám MHD, lokalizace vzhledem k rozmístění obyvatelstva a docházkové vzdálenosti), na něž se váže použití specifických analytických technik využívajících zejména nástroje prostorové statistiky v GIS pro hodnocení prostorového shlukování založeného na geometrické vzdálenosti mezi studovanými jednotkami. Popisu technik poplatných neoklasickému pojetí analýzy je pak věnována většina metodické části. Analytická práce staví na vlastními silami vytvořené datové základně maloobchodních jednotek vybraných řetězců, která je vzhledem k geolokaci jednotek využitelná v prostředí GIS.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Analytická část práce se skládá ze tří kapitol. První je věnovaná rozmístění maloobchodních řetězců v Praze. Řetězce jsou a priori rozděleny do šesti skupin z hlediska frekvence nákupů a charakteru prodávaného zboží: rozlišují se řetězce zaměřené na zboží denní spotřeby (potraviny - fastfoody), periodicky nakupované zboží (móda - obuv) a výjimečně nakupované zboží (elektronika - nábytek). Nejde o ex post typologii založenou na základě vyhodnocení prostorových vzorců jednotlivých řetězců. Následné využití metody nejbližšího souseda k hodnocení míry shlukování je pak využita nejen pro hodnocení předem definovaných šesti kategorií, ale i jednotlivých řetězců. Ty jsou ale hodnoceny právě v rámci těchto kategorií, ale už ne napříč kategoriemi. Zde by se přitom srovnání nabízelo k potvrzení typologie založené na frekvenci nakupování a prodávaném zboží. Závěry o prostorovém uspořádání jednotlivých řetězců a jejich skupin ve smyslu jejich prostorového shlukování nepřinášejí žádné překvapení. Právě zde bych za zajímavé považoval porovnání aktuálního vzorce rozmístění prodejen se sebehodnocením řetězce včetně potvrzení úspěšnosti lokalizace jednotek, popř. žádoucí revize a úpravy v jejich rozmístění. Dále bych doporučil větší citlivost při interpretaci výsledků, zejména při využívání termínu koncentrace a také pravidelnosti v rozmístění. Například u kategorie nábytku lze sice pozorovat nejnižší míru shlukování zařízení tohoto typu, což ale neznamená nejnižší míru geografické koncentrace. Byl bych opatrný při používání termínu pravidelnost pro takové prostorové rozmístění, které maximalizuje prosté vzdálenosti mezi jednotkami zkoumané kategorie. Bez vazby na obyvatelstvo jde navíc spíše o cvičení v prostorové geometrii než ověřování reálných jednání, kde je zásadní vazba na zákazníka a dostupnost jednotky individuální a/nebo hromadnou dopravou. V neposlední řadě by ex post klasifikace řetězců s podobným rozmístěním jdoucí napříč kategoriemi (např. vybrané řetězce nábytku a elektroniky) mohly ukázat mnohem vyšší míru shlukování, než je ta dosažená v rámci uzavřené subkategorie.

Větší praktickou relevanci může mít část věnovaná dostupnosti maloobchodních prodejen a to vzhledem k zastávkám MHD a pěší dostupnosti z místa bydliště. Jde o velmi zajímavou analýzu, která například ukazuje existenci rezidenčních lokalit, jež nejsou dostatečně pokryty pěšky dostupnými potravinářskými prodejny. Respektive, jde o řetězce zařazené do analýzy. Co by ukázalo doplňkové terénní šetření řekněme ve třech takových lokalitách? Nenajdeme v nich jiné maloobchodní jednotky nabízející potraviny, které v databázi řetězců nejsou zachycené? V kapitole postrádám vstupní úvahu k čemu má analýza sloužit, tj. to, co mi chybí v celé práci. Jakési uvození kladených si normativních otázek ve smyslu vhodné nebo žádoucí dostupnosti maloobchodních prodejen určitých/odlišných typů.

Závěry práce (odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.)

Závěry shrnují empirické výsledky analytické části a snaží se je interpretačně vztáhnout k některým konceptům a modelům představeným v teoretické části, zejména k Teorii centrálních míst a Hotellingovu modelu shlukování a koncentrace. Zde se projevuje i jistá vnitřní slabina vlastního kvantitativního hodnocení rozmístění maloobchodu. Zvolené metody a postupy vůbec nehodnotily hierarchickou strukturu v prostorovém rozmístění maloobchodních jednotek, tj. platnost TCM. Shluky jakých typů jednotek tvoří centra jednotlivých řádovostních úrovní? I když se zvolené techniky zaměřovaly na shlukování, šlo primárně o hodnocení geometrické vzdálenosti, nikoliv funkční vzdálenosti/blízkosti jednotek v rámci jednoho maloobchodního komplexu nebo zóny, což by bylo potřebné pro posouzení platnosti a uplatnění Hotellingova modelu. K ochuzení došlo i abstrakcí od shlukování jednotek napříč předem definovaných kategorií. I přes nepochybně zajímavé výsledky tak práce ještě zůstává geografii maloobchodu leccos dlužná.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)Formální úprava: výborná / velmi_dobrá / dobrá / nevyhovujícíStylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovujícíCitační úroveň: výborná / velmi_dobrá / dobrá / nevyhovující**Komentář** (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)**3. Souhrn****Celkové zhodnocení práce** (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Práce je kvalitně zpracovaná a přináší zajímavé výsledky. Za slabinu považuji nedostatečné provázání obecných východisek a teoretických konceptů se zdůvodněním společenské relevance a teoretické významnosti položených výzkumných otázek, poněkud jednostranné metodické uchopení zaměřené převážně na míry shlukování sledovaných jednotek a nedostatečné propojení empirických analýz a použitých metod hodnocení s teoretickými koncepty.

Předloženou práci **doporučuji** / **nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)**Otázky k obhajobě**

Jaká doporučení byste na základě výsledků Vaší diplomové práce formuloval pro uživatele definované v obrázku 1.1, tj. maloobchodní firmy a samosprávu města?

Datum: 15.5.2017

Autor posudku: Luděk Sýkora

Podpis: